

BiH - Vječito poseban slučaj

Bosanski pristup upravljanju ambalažnim otpadom

Ovaj projekat je podržala Vlada Velike Britanije. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno službene stavove Vlade Velike Britanije.

www.populari.org

BIH - VJEČITO POSEBAN SLUČAJ?

BOSANSKI PRISTUP UPRAVLJANJU
AMBALAŽNIM OTPADOM

SADRŽAJ

Skriveno blago	5
Ekonomija otpada	7
Ispod prosjeka	10
Moguća rješenja	14

Ambalaža čini oko 30 % svog našeg smeća. Svaki put kad odemo u prodavnicu, kupimo gotovo istu količinu otpada kao i proizvoda. Ako se ne reciklira, ambalažni otpad predstavlja ozbiljan ekološki problem, ali može biti i ekonomska prilika.

Da bismo ilustrovali količine novca i ambalaže koja ga prati uzećemo najveću privredu u EU, Saveznu Republiku Njemačku, koja se može pohvaliti četvrtim nominalnim BDP-om u svijetu u 2011. godini, u iznosu od 3,57 triliona dolara. Poređenja radi, Bosna i Hercegovina se, sa svojih 18 milijardi dolara nominalnog BDP-a, nalazi na stotom mjestu liste zemalja koju je pripremila Svjetska banka.

Prosječan Nijemac ove godine će imati gotovo 20.000 eura da potroši na troškove života. Za tu svotu može kupiti oko 40.000 limenki bezalkoholnih pića od 0.33l (konzervativna procjena zasnovana na najvišim maloprodajnim cijenama u njemačkim supermarketima). Prosječan Bosanac ima godišnji budžet od oko 4.400 eura, a nešto od toga se potroši i na ambalažni otpad.

Nijemci recikliraju oko 73% svog ambalažnog otpada, što je među najvišim stopama u Europi. To znači da, kad bi prosječan Nijemac zaista potrošio svoj godišnji prihod na bezalkoholna pića u limenci, 29.200 od onih 40.000 limenki

bilo bi reciklirano. U Bosni i Hercegovini ne postoje pouzdani podaci o recikliranju na državnom nivou, ali glavni grad Sarajevo reciklira tek 10% prikupljenog ambalažnog otpada. Prema podacima Europske agencije za okoliš, samo 5% ukupne količine otpada u Bosni i Hercegovini se reciklira, dok se ostatak odlaže na deponije. To znači da bi prosječan Bosanac reciklirao samo 392 od oko 7800 limenki koje bi mogao kupiti za svoj budžet.

Nameće se pitanje zbog čega Bosna i Hercegovina, sa svojim skromnim ekonomskim pokazateljima, ne želi reciklirati svoj ambalažni otpad, dok bogata Njemačka to čini izuzetno rado?

Najvažniji među brojnim razlozima su zakoni i nepoznavanje elementarne ekonomije otpada. U sklopu projekta britanske ambasade u BiH pod nazivom "EU priče", think tank Populari je objavio izvještaj pod naslovom "BiH – Vječito poseban slučaj – bo-

sanski pristup upravljanju ambalažnim otpadom“. To je studija o današnjoj BiH, njejoj (ne)usklađenosti sa EU standardima, životnom stilu i ekonomskim (ne)perspektivama, načinjena kroz priču o upravljanju ambalažnim otpadom.

Ključni problem u BiH su skromne ambicije. Nažalost, recikliranje nije izuzetak, baš kao ni ostale oblasti života. Slijedeći logiku po kojoj je Bosna vječito poseban slučaj, te je stoga i malo sasvim dovoljno, BiH zakonodavci postavili su izuzetno niske reciklažne kvote, puno niže nego u susjednim zemljama i EU27, što promovira neefikasnost i obesmišljava uspostavljanje sistema upravljanja ambalažnim otpadom po EU standardima.

Ciljevi i kvote se stalno povećavaju otkad su uvedeni, i trenutno iznose 55% za recikliranje, odnosno 60% za ponovnu upotrebu, mada ih zemlje kao što su Njemačka i Danska znatno prebacuju. U Bosni, međutim, ciljevi su znatno niži (trenutno 8%, a planirano je da se povećaju na 35% do 2016.), te ne daju poticaj zainteresiranim stranama u sistemu upravljanja ambalažnim otpadom. Dok Bosna dosegne 35%, druge zemlje će razviti nove tehnologije i dići kvote na maksimum. Uz to, postoji jasno uočljiv nedostatak koordinacije između BiH entiteta u implementaciji domaćeg zakonodavstva vezanog za ambalažni otpad, kao i asimetrija zakonskih rješenja u entitetima, što može dovesti do trgovinskih distorzija i potkopati status zemlje kao jedinstvenog tržišta. U Federaciji BiH, sistem upravljanja ambalažnim otpadom je uspostavljen i već pravi prve korake. U Republici Srpskoj, Uredba o ambalaži i ambalažnom otpadu nema ključnu odredbu kojom se regulira imenovanje operatera sistema, i nije jasno hoće li sistem uopće moći raditi ukoliko se Uredba ne izmijeni i dopuni. U međuvremenu, tone i tone dragocjenih sirovina završavaju na deponijama, to jest, bačene.

Skriveno blago

Mnoge stvari možemo smatrati otpadom: smeće iz domaćinstava, mulj iz kanalizacije, otpad nastao pri proizvodnim aktivnostima, ambalažu, stare televizore, vrtni otpad, stare limenke boje, itd.¹ U otpad, zapravo, spada sve što ljudima više ne treba, predmeti kojih se namjeravaju riješiti, ili oni koje su već odbacili. Obično ne razmišljamo o tome koliko otpada proizvodimo pri svojim svakodnevnim aktivnostima, dok nam neko ne prikaže činjenice i brojeve.

Agencija za statistiku BiH tvrdi da svako od nas proizvede oko 1 kg otpada svaki dan. Ta cifra se odnosi samo na otpad koji proizvodimo u domaćinstvu, takozvani komunalni otpad. To godišnje iznosi 365 kg po osobi. Ako tu cifru pomnožimo sa 75,5, što je prosječan životni vijek u BiH², vidjet ćemo da svaki stanovnik ove zemlje proizvede 27.557,5 kilograma otpada tokom svog života. To je težina četiri velika afrička slona.

Pošto se svjetska populacija ubrzano uvećava, očito je zbog čega je otpad problem – nemamo više gdje s njim. Pogledamo li sastav komunalnog otpada, jasno da on u značajnom procentu zapravo nije beskoristan. Materijali kao što su papir, karton, plastika, staklo, aluminij – koji se lako mogu ponovo upotrijebiti ili reciklirati – uglavnom se nalaze u ambalaži. Procjenjuje se da ambalažni otpad čini 36% komunalnog otpada. U kozmetičkoj industriji, na primjer, na ambalažu otpada 40% cijene proizvoda.

Struktura kućanskog otpada u BiH

1 <http://scp.eionet.europa.eu/themes/waste/#introduction>

2 <http://arz.gov.ba/publikacije/bilteni/?id=279>

Komunalni otpad se tradicionalno odlaže na smetlišta, a to je i danas najčešći način njegovog zbrinjavanja u Bosni i Hercegovini. Prema podacima Europske agencije za okoliš, **samo 5%** bosanskohercegovačkog otpada se reciklira, dok se ostatak odlaže na smetlišta. Postoje, međutim, i iznimke od prosjeka.

Četrdesetdevetogodišnji Sead “Sejo” Mulasalihović predratni je poduzetnik i povratnik u Janju, mjesto kod Bijeljine. Kada se 2007. godine, vratio iz Italije, gdje je proveo neko vrijeme poslije rata, uočio je priliku da započne posao u sektoru upravljanja otpadom. Osnovao je vlastitu firmu, nazvao je “Operativa”, zaposlio jedanaest ljudi, te počeo voditi malu deponiju. Sejini radnici skupljaju otpad iz otprilike 20% od 6900 domaćinstava u Janji. Zauzvrat, njegovi klijenti plaćaju mjesečnu naknadu od 4 KM, malo manje od 2 eura.

Kada je u bijeljinskom kraju osnovana sanitarna regionalna deponija EKODEP³, sva nesanitarna smetlišta morala su biti zatvorena, uključujući i Sejino. No, njemu je ipak pošlo za rukom izvući maksimum iz novonastale situacije tako što je improvizirano smetlište pretvorio u sortirnicu, neku vrstu transfer-stanice, te je nastavio pružati usluge odvoza otpada. On prikuplja oko 150 tona svakog mjeseca, iz čega izvuče oko 25 tona sirovina – gotovo 20%. Sirovine prodaje firmama koje se bave reciklažom u Bosni i Hercegovini i inostranstvu, a ono što ne uspije prodati završi na deponiji EKODEP. Sejina glavna ambicija je da proširi posao i uštedi novac da kupi opremu za regranulaciju plastike, kako bi mogao proizvoditi sirovi PVC.

Dok u BiH predstavlja anomaliju, Sejina firma bi negdje drugo bila sasvim normalno malo poduzeće. Neke zemlje poduzele su značajne korake kako bi se odmakle od odlaganja otpada na smetlištima, korake kao što su spaljivanje (sve više u svrhu proizvodnje energije), kompostiranje i recikliranje (stakla papira, metala, plastike i drugih materijala). Članice EU naročito prednjače u tom trendu. Razlozi za takav pristup nadilaze neefikasno iskorištavanje zemljišta⁴, pošto se ispostavlja da puno stvari koje tretiramo kao otpad zapravo uopće nisu otpad, jer ponovna upotreba štedi ogromne količine novca, energije i drugih resursa. Ljudi kao što je Sejo, koji možda ne prate EU politike, ali su obdareni poduzetničkim duhom, intuitivno prepoznaju prilike zakopane u smeće svuda oko nas:

3 Sanitarna regionalna deponija EKODEP

4 S odlaganjem na smetlišta povezuje se cijeli niz negativnih učinaka: nastanak ocjernih voda i deponijskih gasova, te neprijatni mirisi i štetočine.

“U smeću se nalaze razne komponente koje za mene predstavljaju profit. Ja svaku vreću smeća vidim kao priliku.”⁵

Sead “Sejo” Mulasalihović, vlasnik dvorišta za reciklažu “Operativa” u Janji. (Foto: Pro.ba).

Ekonomija otpada

U Europskoj uniji, otpad se u sve većoj mjeri tretira kao mobilni proizvod sa određenom tržišnom vrijednošću, dakle roba.⁶ Kao takav, on potpada ne samo pod propise iz oblasti zaštite okoliša, već ga regulira i zakonodavstvo vezano za slobodno kretanje robe. Stvoren je sistem koji promovira prelazak sa deponiranja na **reduciranje nastanka, recikliranje i ponovnu upotrebu** otpada tako što stvara tržišne poticaje za pristupanje otpadu kao resursu. Belgijska organizacija za ponovnu upotrebu ambalažnog otpada⁷, Fost Plus, zadužena za sistem gospodarenja ambalažom i ambalažnim otpadom, imala je prihod od 128 miliona eura u 2011. Pola te cifre zaradila je prodajom materijala za reciklažu, i njome pokrila pola tekućih troškova za prikupljanje i sortiranje, ulaganje u infrastrukturu, komunikaciju, itd. Svaka zemlja koja se želi pridružiti EU mora biti u stanju uvesti takav sistem. Iako to iziskuje znatne troškove,

5 Populari intervju sa Seadom Sejom Mulasalihovićem.

6 <http://boehlaw.de/2012/06/05/free-movement-of-goods-and-the-wallonian-waste-case/>

7 <http://www.fostplus.be/Pages/default.aspx>

korist od ustpostavljanja sistema ponovne upotrebe otpada omogućuje stvaranje efikasnije privrede. Novac koji se uštedi upotrebom manjih količina energije i materijala u proizvodnji roba koje trošimo ostavlja nam više resursa pomoću kojih možemo uvećati privredu i podići životni standard.

Važan zakonski dokument u ovoj oblasti je Direktiva o ambalaži⁸ i ambalažnom otpadu iz 1994. (94/62/EC), koja je nastala nakon što je nekoliko sjevernoeuropskih zemalja – Njemačka, Danska i Belgija – osamdesetih godina prošlog stoljeća identificiralo ambalažni otpad kao nacionalno političko pitanje, pa je svaka od njih pristupila problemu poduzimajući vlastite mjere i postavljajući vlastite ciljeve. Rezultati tih različitih politika, čija je izvorna namjena bila zaštita okoliša, imali su kao nuspojavu distorziju slobodnog tržišta. Na primjer, danski zakon iz 1981. zahtijevao je da sva ambalaža za pivo i bezalkoholna pića bude povratna. Sistem prikupljanja i ponovne upotrebe boca vraćenih trgovcima doveo je do znatnih fiksnih troškova, koji nisu bili povezani s količinom prodatih i prikupljenih boca. To je rezultiralo činjenicom da su uvoznici sa malim udjelom na tržištu imali veći trošak po jedinici ambalaže nego firme koje su poslovale na cijelom teritoriju države i imale veći obim prodaje. Problem je 1988. kulminirao sudskom parnicom pred Europskim sudom pravde, koja će kasnije postati poznata pod nazivom “**Slučaj danskih boca**”⁹. Komisija je također tvrdila da legislativa koja propisuje da sva ambalaža mora biti povratna predstavlja oblik prikri-vene diskriminacije stranih proizvođača, te je presudila da danski zakon krši Član 30 Sporazuma o Europskoj zajednici, u kojem se kaže:

*“Zabranjuju se kvantitativne restrikcije uvoza i sve druge mjere koje po-
lučuju efekat restrikcije među članicama, ne dovodeći u pitanje naredne
odredbe.”*

Otprilike u to vrijeme, ambalažni otpad postao je vruća politička tema. Nekoliko godina kasnije desio se još jedan slučaj. Njemačkoj je nestajalo prostora za deponiranje a javnost se protivila izgradnji dodatnih spalionica. Za mandata kancelara Helmuta Kohla, Njemačka je usvojila drukčiji pristup tom pitanju. Njemačka uredba o ambalaži iz 1991. zahtijevala je od proizvođača ambalaže da preuzmu odgovornost za po-

8 Ambalaža se definira kao svaki materijal koji se koristi za pakiranje, zaštitu, isporuku i prezentiranje robe, te baratanje njome. Predmeti kao što su staklene boce, plastične posude, limenke, omoti za prehrambene proizvode, drvene palete te burad spadaju u kategoriju ambalaže. Ambalažni otpad dolazi iz velikog broja raznih izvora, kao što su supermarketi, maloprodajni objekti, proizvodni pogoni, domaćinstva, hoteli, bolnice, restorani i prijevoznice kompanije.

9 <http://www.uib.no/ped/humanities/law/Bottles.html>

novnu upotrebu ili recikliranje. Usljed toga, Njemačka je nagomilala velike količine materijala za reciklažu koji je prodavan po cijeloj Europi po vrlo niskim cijenama, što je stvorilo ekonomske poteškoće proizvođačima tih materijala u drugim zemljama članicama EU. Komisija je zaprimila žalbe predstavnika industrije sa sjedištem van Njemačke. Francuska je istog časa zaprijetila zatvaranjem granice s Njemačkom, a ostale zemlje slijedile su njen primjer. Sve to, u kombinaciji s različitim mjerama i propisima vezanim za ambalažni otpad u drugim zemljama, prisililo je Komisiju na djelovanje. Kako bi se zemljama omogućilo provođenje ekološki odgovornih politika upravljanja ambalažnim otpadom bez ekonomskih distorzija, 1994. usvojena je EU Direktiva 94/62/EC, kojom su politike upravljanja ambalažnim otpadom harmonizirane u cijeloj Europskoj uniji.

Direktiva, izmijenjena i dopunjena nekoliko puta od 1994., osigurava stabilno unutarnje tržište i poštenu trgovinu između zemalja članica EU, ali također spominje znatno smanjenje odlaganja na deponije putem povećanja količina ambalažnog otpada koji se reciklira ili spaljuje u pogonima za proizvodnju energije. Direktiva također uvodi takozvane ciljeve, kvote koje svaka članica EU mora ispuniti recikliranjem i ponovnom upotrebom određenih procenata raznih tipova ambalažnog otpada.

EU ciljevi postupno su se povećavali, od min. 25% 2001., do min. 55% 2008., čime je izvršen pritisak na države članice kako bi stvorile jače poticaje za recikliranje i ponovnu upotrebu¹⁰. Kako bi se ciljevi ispunili, Direktiva nalaže da sve članice EU moraju uvesti sistem prikupljanja i ponovne upotrebe ambalažnog otpada zasnovan na principu pod nazivom "Proširena odgovornost proizvođača" (POP).¹¹ U praksi, taj princip prenosi odgovornost za ambalažni otpad na proizvođače, i prisiljava ih da troškove upravljanja otpadom ukalkuliraju u cijenu proizvoda. To s jedne strane povećava cijene proizvoda, a s druge daje firmama jak poticaj za smanjenje količine otpada koji stvaraju, što princip POP čini karikom koja spaja proizvod i reciklažu, od ključne važnosti za efikasnost i ekonomičnost programa reciklaže.

10 Direktiva je također postupno podigla ciljeve za pojedinačne materijale po težini: staklo (60%), papir i karton (60%), metal (50%), plastika (22,5%), i drvo (15%).

11 Proširena odgovornost proizvođača nastala je u Švedskoj, gdje je uvedena prvi put 1990.

Ispod prosjeka

U poređenju s ostatkom regiona, bosanski podaci o ponovnoj upotrebi otpada izgledaju smiješno. Grad Zagreb reciklira 40% otpada, i namjerava povećati procenat na 70% u narednom periodu, jer se smatra da su trenutne cifre preniske. Beograd je nedavno uveo sistem odvojenog prikupljanja komunalnog otpada u sklopu srbijanske Nacionalne strategije upravljanja otpadom, kojom se predviđa puno uvođenje europskih standarda u recikliranju do 2019. S druge strane, Sarajevo reciklira nešto malo više od 10% otpada koji proizvode njegovi stanovnici. Iako Bosna stalno ponavlja da se želi uskladiti sa EU standardima, trenutna situacija daje razloga za zabrinutost da do toga neće doći u skorijoj budućnosti.

Dosadašnji loši rezultati odražavaju nedostatak adekvatnog sistema. Prema riječima Zijade Krvavac, pomoćnice ministra zaštite okoliša Kantona Sarajevo:

“Mi u Kantonu Sarajevo nemamo sistem upravljanja otpadom. Imamo prikupljanje, transport i deponiranje. To nije sistem.”

Javno komunalno poduzeće RAD je trenutno jedina firma koja ima dozvolu za upravljanje komunalnim otpadom građana Sarajeva. Većina otpada se deponira, a RAD reciklira tek 10% ambalažnog otpada koji prikupi.

Slijedeći model iz Direktive, oba entiteta postavila su identične ciljeve za recikliranje za period 2012-2016, a kako se vidi iz tabele, ciljevi su znatno niži u usporedbi sa onima iz EU.

	Trenutni EU ciljevi	BiH 2012	BiH 2013	BiH 2014	BiH 2015	BiH 2016
Ponovna upotreba ambalažnog otpada	Min 60%	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se
Recikliranje ambalažnog otpada	Min 55%	Min 8%	Min 13%	Min 20%	Min 25%	Min 35%
Staklo	Min 60%	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Nije utvrđeno ¹²	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno
Papir i karton	Min 60%	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno
Metal	Min 50%	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno
Plastika	Min 22.5%	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno
Drvo	Min 15%	Ne primjenjuje se	Ne primjenjuje se	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno	Nije utvrđeno

Sa tako niskim ciljevima postoji rizik da kompanije poput RAD-a neće imati motiva da promijene način na koji posluju i postanu efikasnije. Operater sistema je neprofitna kompanija EKOPAK¹³, koja je nedavno dobila dozvolu da prikuplja naknade od proizvođača, i taj novac ulaže nazad u lokalnu zajednicu, putem razvoja infrastrukture, opreme i sl. za recyklere i komunalna poduzeća, koji na osnovu ugovora pružaju usluge prikupljanja odnosno recikliranja. Međutim, čini se da taj plan neće zaživjeti u Sarajevu, jer RAD zasad odbija potpisati ugovor sa EKOPAK-om, te je izostavljen iz sistema. EKOPAK nije previše zabrinut zbog toga, pošto se niski ciljevi mogu ostvari i

12 Prema federalnom Pravilniku, ciljevi za različite tipove ambalažnog otpada bit će utvrđeni do 2013.

13 EKOPAK je nastao od udruženja građana BIHPAK, koje su osnovali proizvođači ambalaže iz oba entiteta.

bez sudjelovanja RAD-a, potpisivanjem ugovora sa nekoliko privatnih firmi koje imaju dozvole za upravljanje određenim vrstama otpada u koje ne spada komunalni otpad.

Usljed toga, primarni otpad će i dalje završavati u tradicionalnim kantama za smeće, RAD će s njime postupati kao i do sada, dok će EKOPAK ostvariti postavljene ciljeve tretirajući samo sekundarni i tercijarni ambalažni otpad iz trgovinskih centara.¹⁴

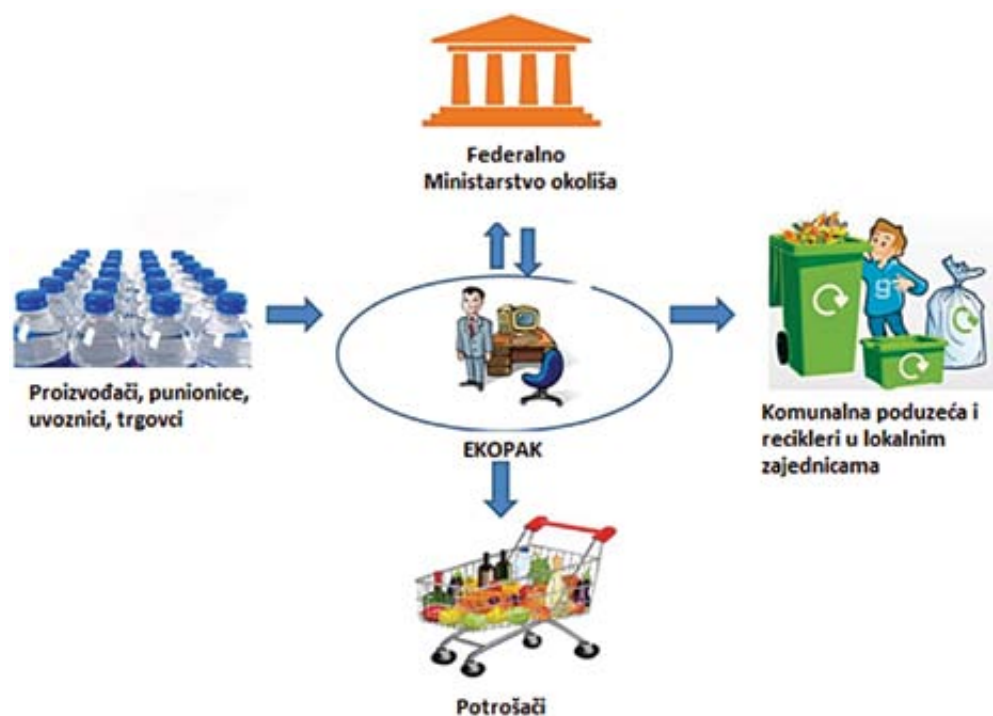
Objašnjenja u smislu da BiH nema “kapacitete i infrastrukturu” da odmah uvede ciljeve poput onih u EU ne mogu biti ozbiljno shvaćena. EKOPAK-ovi klijenti svakodnevno provode aktivnosti koje su vjerovatno skuplje i tehnološki/logistički zahtjevnije nego ispunjavanje ciljeva iz Direktive u zemlji veličine Bosne i Hercegovine. Nikakva korist se ne može ostvariti odgađanjem neizbježnog podizanja kriterija. Sistem upravljanja ambalažnim otpadom neće postati nimalo jeftiniji za pet ili deset godina. Deponijski prostor, međutim, sigurno će biti skuplji i deficitarniji.

Iako se debate o tome kako najbolje uspostaviti sistem zaoštavaju, one su uglavnom ograničene na jednu polovicu zemlje, zbog različitog tempa kojim se implementira usvojena legislativa. Mada su zakonska rješenja na prvi pogled kompatibilna, glavna razlika je u tome da Uredba o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom Republike Srpske, između ostalog, ne propisuje pravila i procedure za imenovanje operatera sistema u tom entitetu, dok se u Federaciji Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu počeo implementirati.

Federalni Pravilnik propisuje relativno jednostavnu strukturu. Federalno Ministarstvo zaštite okoliša je na vrhu hijerarhije, i ono izdaje dozvolu operateru – EKOPAK-u – te nadzire cijeli sistem putem izvještaja koje zaprima. EKOPAK prikuplja naknade od proizvođača, koje zatim “investira”¹⁵ u reciklere i komunalna poduzeća u lokalnim zajednicama sa kojima sklapa ugovore, a koji pružaju usluge prikupljanja i recikliranja. Po riječima Mehmeda Cere, pomoćnika ministra u Ministarstvu turizma i okoliša, model koji je na snazi zasnovan je na najboljoj praksi zemalja članica EU.

14 Populari intervju sa Amelom Hrbat, direktoricom EKOPAK-a, neprofitne kompanije osnovane 2011. godine s ciljem da u ime svojih klijenata proizvođača ambalaže, uvoznika, punilaca, distributera i trgovaca, preuzme odgovornost za ispunjenje zakonskih obaveza za reciklažu i iskorištenje ambalažnog otpada u Federaciji BiH.

15 Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom.

Sistem upravljanja ambalažnim otpadom u Federaciji BiH.

Gore prikazani plan zaista izgleda identično modelima uspostavljenim u mnogim zemljama EU. Kad bismo, na prijer, riječ *EKOPAK* zamijenili riječima *FOST PLUS* a riječ 'Ministarstvo' nazivom 'Međuregionalno vijeće', dobili bismo plan belgijskog modela upravljanja ambalažnim otpadom. Belgijsko Međuregionalno vijeće licencira i nadzire Fost Plus, kompaniju koja ima dužnosti i odgovornosti identične onima koje ima EKOPAK. Međutim, postoji bitna razlika: Fost Plus je nacionalni operater, a sistem izgrađen oko njega djeluje u cijeloj Belgiji, dok EKOPAK pokriva tržište samo jedne od dvije velike administrativne jedinice u Bosni i Hercegovini.

Činjenica da se sistem upravljanja ambalažnim otpadom u Bosni i Hercegovini sastoji (ili će se sastojati) iz dva dijela ne predstavlja nužno problem sama po sebi, ukoliko će zakonodavstvo u oba entiteta biti harmonizirano. Također je od suštinske važnosti da RS sustigne Federaciju, kako bi se izbjeglo narušavanje trgovinske ravnoteže i očuvalo jedinstveno tržište, zbog čega je EU Direktiva prije svega i donesena.

Moguća rješenja

Sustizanje susjeda i ostatka EU na polju upravljanja ambalažnim otpadom za Bosnu i Hercegovinu predstavljat će izazov. Zainteresirane strane u tom sektoru u BiH, od proizvođača do potrošača, moraju promijeniti način na koji promatraju i, što je još važnije, tretiraju smeće koje se gomila svuda oko nas. Bosna i Hercegovina tek treba uspostaviti potpuno razvijen sistem kako bi ispunila zakonski propisane uvjete, a da bi to bilo moguće, vlasti moraju stvoriti preduvjete za usklađivanje sistema sa EU Direktivom. Zakonodavci i ostali koji su zaduženi za provođenje zakona moraju odmah početi težiti ciljevima kakvi su na snazi u EU, što će proizvođačima dati poticaj da prikupljaju i recikliraju što je moguće više, dok će EKOPAK poticati lokalne sakupljače da skupljaju i recikliraju veće količine tako što će ulagati u njihovu infrastrukturu. Kad bi sistem funkcionirao na takav način, Sejo Mulasalihović i poduzetnici poput njega imali bi motiv da prošire poslovanje tako što bi razvili kapacitete koje već imaju i sami sebi podigli kriterije, kako bi mogli početi raditi u ozbiljnijem obimu, kao operateri transfer stanica.

Umjesto privremenih rješenja, asimetrične implementacije zakonodavstva u dva entiteta te neopravdanog odlaganja obaveza, kao što je uvođenje ciljeva iz Direktive, potrebno je usvojiti ozbiljan pristup ovom pitanju kako bi se uštedjelo i vrijeme i novac. Vrijeme je da BiH nauči vrijedne lekcije od zemalja EU i svojih susjeda, te se počne oslanjati i na vlastita iskustva iz dosadašnjeg toka procesa pridruživanja.

Kako bi se nešto poduzelo u vezi s gore opisanim problematičnim praksama i kako bi se u skorijoj budućnosti mogao očekivati pozitivan razvoj događaja u ovom sektoru, Populari preporučuje sljedeće:

Evropskoj komisiji u BiH:

Evropska komisija u BiH redovno izvještava o napretku u oblasti upravljanja otpadom u godišnjem pregledu (Izvještaj o napretku). Preporuka je da se rezultati istraživanja koje je napravio Populari uključe u naredni Izvještaj o napretku, te da se razmotre trenutni mehanizmi koje primjenjuje BiH.

BiH vlastima:

Pozitivno je to što je Republika Srpska donijela legislativu vezanu za ambalažni otpad sa istim ciljevima kakvi su na snazi u Federaciji. Međutim, **prioritet RS-a mora biti započinjanje implementiranja te legislative u isto vrijeme kad i Federacija**, kako ne bi došlo do ekonomskih distorzija.

Federacija i RS moraju povećati ciljeve za reciklažu i pobrinuti se da se oni ispune, kako bi se izvršio adekvatan pritisak na proizvođače i operatera da implementiraju efikasne programe recikliranja na odgovarajući način.

Eko aktivistima iz organizacija civilnog društva:

Organizacije civilnog društva trebale bi pitanjima poput ambalažnog otpada, koja su tehničke naravi te stoga često zanemarena, posvetiti jednaku količinu vremena i energije kakvu posvećuju pitanjima koja ionako visoko kotiraju na političkom dnevnom redu. Civilno društvo trebalo bi hitno zahtijevati od vlasti da pitanje ambalažnog otpada stave u fokus.

www.populari.org

Ovaj projekat je podržala Vlada Velike Britanije. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno službene stavove Vlade Velike Britanije.